

Главен двигател за раст на инфлацијата во Македонија се цените на храната, кои на годишно ниво се зголемија за 18,7 отсто. Тие учествуваат во вкупниот индекс на инфлацијата со 74,5 проценти. Во Народна банка објаснуваат дека мерките кои ги преземаат се неопходни, бидејќи во февруари не само што растела инфлацијата туку таа, освен кај храната и енергенсите, се ширела и кај другите производи.

Покрај ова, мерките се мотивирани од податокот дека изминативе две години најбрзо расте кредитната изложеност на банките кон секторот население, а 75 отсто од таквата кредитна изложеност не е обезбедена. Целта на ваквата принудна мерка на Народна банка е да се димензионира кредитниот ризик за банкарскиот сектор.

Пишува: Арсен КОЛЕВСКИ

Народна банка на Македонија денонвиве повторно ги зголеми каматните стапки на благајничките записи. Тие се зголемени од 5,25 отсто на 6 проценти. Оваа непопуларна мерка е преземена со цел да се преземе контрола на силната инфлација, која изминативе два месеца достигнува драматични размери.

НБМ констатираше дека и натаму главен двигател за раст на инфлацијата се цените на храната, кои годишно се зголемија за 18,7 отсто. Тие учествуваат во вкупниот индекс на инфлацијата со 74,5 проценти. Во Народна банка објаснуваат дека овие мерки се неопходни, бидејќи во февруари не само што растела инфлацијата туку таа, освен кај храната и енергенсите, се ширела и кај другите производи.

"НБМ ја презеде одлуката поради натамошното интензивирање на инфлацијата, а особено поради пораст на базичната стапка на инфлација", велат во централната банка.

Она што е алармантно, а што го констатира и Комитетот за оперативна монетарна политика на Централната банка, е дека податоците за февруари покажуваат продолжен раст на инфлацијата. Таканаречената базична инфлација, која го исклучува влијанието на растот на цените на исхраната и на енергијата врз вкупниот индекс, говори токму за таквото проширување на бројот на производи и услуги со зголемени цени. Така, базичната инфлација во декември 2007 година изнесуваше 1,2 проценти, во јануари годинава 2,6 проценти додека, пак, во февруари се искачи на 3,2 проценти.

Последниве неколку месеци податоците говорат и дека трговскиот биланс бележи зголемени негативни салда.

НАРОДНА БАНКА НА МАКЕДОНИЈА БЛАГАЈНИЧКИТЕ ЗАПИСИ, СЕ ОБИ

ВИСОКИТЕ КАМАТИ ГО

КАМАТИТЕ УШТЕ ЌЕ РАСТАТ

Од своја страна, пак, банкарите велат дека сега веќе ќе мораат да ги зголемат каматните стапки. Тие сè уште не прецизираат точен рок кога ќе ги поскапат своите кредити, но потенцираат дека нема да може да се избегне порастот на каматите.

Само за дваесеттина дена ова е второ зголемување на каматните стапки на благајничките записи од централната банка. Првиот пат зголемувањето на стапките беше за минимален процентен поен, но сега веќе станува збор за позначаен пораст. Тогаш банкарите смируваа дека нема да ги зголемат каматите на своите кредити, бидејќи имале резервни извори на средства, а сега тие велат дека поскапувањето на кредитите не ќе може да се избегне.

Втората мерка се однесува на измените на методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот на банките. Со измената е зголемен пондерот на ризичност за искористени пречекорувања по тековни сметки и искористени кредити по картички. Измената е мотивирана од податокот дека изминатите две години најбрзо се зголемува кредитната изложеност на банките кон секторот население, а 75 отсто од таквата кредитна изложеност не е обезбедена. Целта на ваквата принудна мерка на Народна банка е да се димензионира кредитниот ризик за банкарскиот сектор. Се очекува оваа мерка да ја забави натамошната кредитна експанзија, а може да влијае и врз намалувањето на инфлаторните притисоци.

Анализирајќи го зголемувањето на годишната стапка на инфлација од 8,7 отсто во јануари на 9,6 отсто во февруари, НБМ констатира дека сепак и натаму главен двигател на инфлацијата се цените на исхраната, со годишен скок од 18,7 проценти или придонес во инфлацијата од 74,5 отсто.

Според согледувањата, врз нивото на инфлацијата влијае побарувачката, но и психолошкиот фактор, кој станува сè посилен.

БИЗНИСМЕНИТЕ КОНТРА БАНКАРИТЕ

Од друга страна, пак, бизнисмените и банкарите се со спротивставени ставови за пристапот до капитал. Додека стопанствениците сметаат оти се во потчинета и незаштитена ситуација за разлика од банките, тие се бранат со можните ризици и искуството на големи пропаднати инвестиции, поради што велат мораат да се насочат кон здрав финансиски сектор за да остварат профит. Според банкарите, трговските друштва треба да настапуваат со издржани бизнис планови, централната банка со одржување на стабилна и ниска инфлација, а деловното банкарство со постојано намалување на сопствениите трошоци.

За бизнисмените кредитите сè повеќе стануваат скапи и понедостапни. Банкарите тврдат дека каматите се реален одраз на условите во кои работат и на потребата да остварат профит од нивните пласмани. Заклучокот е дека само со заеднички и усогласени мерки на стопанството, државата и на банките може да се дојде до помали камати и постабилни цени.

Според Глигор Бишев, претседател на Здружението на банкарството и прв извршен директор на Стопанска банка, можностите за финансирање на здрави претприемачки проекти се неограничени, бидејќи задолженоста на македонското стопанство е ниска (на 1 денар сопствени средства, два денара долг). Тој вели дека банките, за разлика од стопанствениците кои се водат според макроекономската политика, својата цел ја одредуваат во насока на остварување профит.

"Имаме искуства на голем број про-

А СО ЗГОЛЕМЕНИ КАМАТНИ СТАПКИ НА ДУВА ДА ЈА КОНТРОЛИРА СИЛНАТА ИНФЛАЦИЈА

паднати инвестиции. Функцијата на секоја банка е да селектира кредитно здрав клиент", потенцира Бишев.

Тој додаде дека банкарскиот систем има капацитет да ги поддржи фирмите доколку ги исполнуваат условите. Според него, една компанија во банка во државава може да се задолжи 7 милијарди денари.

"Минатата година беше успешна на макроекономски план. Имавме ниска инфлација, банкарскиот систем успешно работеше. Меѓутоа, не можеме да бидеме задоволни. Големи се пре-

могна инфлацијата да се држи под контрола и да се намалат притисоците на тековната сметка", објаснува д-р Трајко Славески, министер за финансии.

Колку за илустрација, во САД деновиве е забележано најголемото зголемување на цената на пченицата од 22 отсто, но охрабрува фактот дека цената на млекото и на млечните производи, како и на месото во ЕУ, се во тренд на опаѓање.

"Проценуваме дека до крајот на годинава ќе стивне ценовниот шок и затоа порачуваме дека нема да има промена на девизниот курс. Генерално, Владата на Република Македонија и На-

"ПУМПААТ" КРЕДИТНИОТ РИЗИК

дизвиците пред македонското стопанство. Банкарството е со добро здравје, но сè уште има неискористен простор. Јануарската инфлација достигна девет проценти и има дилеми дали тоа ќе изврши притисок врз банките за да ги зголемат каматите", рече Бранко Азески, претседател на Стопанска комора на Македонија.

Во такви услови загрижува моментот што домашните банки и населението се свртија кон странските валути, па се намали понудата на девизниот пазар. Затоа и НБРМ реагираше со зголемување на каматните стапки на благajничките записи со повеќе од 5 отсто за да се смири состојбата.

Додека монетарната власт најавува дека со сите мерки ќе влијае врз тоа да не дојде до растење на притисокот врз зголемувањето на каматните стапки за позајмениот капитал, банкарите проценуваат дека засега нема проблем со достапноста и со подготвеноста за доделување на кредитите.

Стопанствениците велат дека капиталот на домашниот пазар е исклучително скап и непристапен. Странските банки сè уште не доаѓаат да инвестираат во Македонија, а таквата состојба ја користи домашните банки. Што се однесува до квалитетот на обезбедувањето на кредитите, според Марјан Јовановски, сопственик на "Златна рака" тоа, пред сè, зависи од функционирањето на правната држава.

"Стопанството и банките не се рамноправни на пазарот. Со процедури се заштитени само давачите на кредитите, додека трговските друштва се оставени сами на себе да се снаоѓаат со потрошувачите", вели Ратко Димитровски, сопственик на печатницата "Европа 92" од Кочани.

"Во нашава земја и другите банкарски услуги се поскапи од тие во опкружувањето, а да не зборуваме во споредба со развиените стопанства. Така, на пример, за банкарски гаранции плаќаме од 3 до 4 пати повисоки цени отколку, на пример, во Хрватска. Често се прашуваме за кого ние работиме: за банките, за платите на вработените или, пак, за профит", потенцира Димитровски.

Според Љупчо Стојковски од "Бујото", Скопје, банките не се пријателски наклонети кон стопанството. Со сè поголемото одобрување на ненаменските потрошувачки кредити, директно се стимулира сивата економија. Неговиот апел до банките е да се свртат кон наменските кредити, бидејќи тие пари ќе стигнат до легалниот бизнис и ќе влијаат врз неговиот развој.

СТАБИЛЕН КУРС

Наспроти загриженоста на бизнис секторот, монетарната власт цврсто најави дека не е во прашање стабилноста на курсот на денарот и стабилноста на цените.

"Од минатото лето светот е зафатен со растечки цени на храната, а пред тоа и на енергијата, што сигурно притиска врз растот на инфлацијата. Во услови на силна домашна побарувачка, фискалната политика на Владата на Република Македонија по-

родна банка на Република Македонија се во постојана соработка и ќе ги преземат сите мерки за заштита на стандардот и за контролирање на зголемувањето на цените", истакна Славески.

М-р Димитар Богов, вицегувернер на НБРМ, смирувачки нагласи дека и централните банки во светот очекуваат оти ќе дојде до стабилизирање на цените на храната на пазарот, и дека инфлацијата ќе се врати во таргетираните стапки. Јануарската инфлација во Македонија и не е некој ексклузивитет, бидејќи порастот се случил насекаде, дури и со поголеми стапки.

Според Бернард Коениг, директор на Охридска банка, членка на групацијата "Сосиете женерал", состојбата со каматите е ваква поради тоа што во земјава сè уште се повисоки депозитите од кредитите. Но, според него, сè уште во доволна мера не е разбрана нивната подготвеност за доделување кредити за малите и за средните претпријатија.

"Сосема е природно клиентите да бараат капитал со пониски каматни стапки, па во сите земји се присутни спротивставени ставови меѓу банките и компаниите", забележа Коениг, додавајќи дека во светот се даваат ненаменски кредити, со кои се помага населението.

"Но, ние не може тука да даваме кредити како во Франција зашто условите не се исти", нагласи тој.

ProMedia
hpstore
ProMedia
...printeri, skeneri, multifunkcionalni uredi,
telefaks aparati, kopiri, ploteri, digitalni kameri...
PRODAŽBA I SERVIS
business partner
hp
tel. 02/ 3215980
ProMedia